

30 שנה לרצח ראש הממשלה יצחק רבין

הצעה לשיח מפקד

ממלכתיות ומחלוקת: גבולות השיח הדמוקרטי בצה"ל

המפקד, יום הזיכרון לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין יחול השנה בי"ב בחשוון, ה-3 בנובמבר 2025. גם בעת מלחמה יקיים צה"ל בכלל מסגרותיו טקס לציון היום, ותוקרא פקודת יום מטעם ראש המטה הכללי.

יצחק רבין היה מפקד בולט בצה"ל שהקדיש את חייו לביטחון המדינה. צמח בפלמ"ח, פיקד על חטיבת הראל בקרבות על הדרך לירושלים במלחמת העצמאות, שימש כמפקד פיקוד צפון וב-1963 מונה לרמטכ"ל השביעי שפיקד על צה"ל במלחמת ששת הימים. לאחר שחרורו המשיך לשרת את המדינה כשגריר בארצות הברית, חבר כנסת וראש ממשלה. בכהונתו הראשונה כראש ממשלה יצא צה"ל למבצע אנטבה במהלכו חילץ צה"ל ישראלים שנחטפו לאפריקה, ובמהלך כהונתו השנייה כראש ממשלה נחתם הסכם השלום עם ירדן והסכמי הביניים עם הפלסטינים (הסכמי אוסלו). רבין נרצח בי"ב חשון תשנ"ו, 4 בנובמבר 1995 בידי מתנקש יהודי שהתנגד למדיניותו. הרצח, שהתרחש בתום עצרת במרכז תל-אביב, זעזע את החברה הישראלית ולאורו הוחלט לקיים מדי שנה יום זיכרון ממלכתי.

בצה"ל, דמותו הצבאית והביטחונית וערכיו הפיקודיים של רבין משמשים עבורנו מופת ערכי המדגיש את השליחות, האחריות, המקצועיות, הרעות והדוגמה האישית הנדרשים מכל חייל וחיילת בצה"ל. לצד זאת מהווה הרצח תמרור אזהרה לסכנה שבשיח אלים ומחלוקת חברתית היוצאת משליטה.

מסרים פיקודיים מרכזיים:

- רבין פעל לאורך כל חייו מתוך שליחות ומסירות למען ביטחון מדינת ישראל. שרשרת השליחות והמסירות נמתחת מלוחמי תש"ח שרבין נמנה עליהם, אל לוחמי מלחמת ששת-הימים ועד ללוחמים בשדה הקרב של המלחמה הנוכחית – בעזה, לבנון, סוריה, איו"ש, איראן וזירות נוספות.
- בנאומו האחרון הדגיש רבין כי "אלימות היא כרסום יסוד הדמוקרטיה" – גם בעיצומה של מחלוקת חברתית, נקפיד לחזק את לכידות המסגרת באמצעות שיח ערכי ומכבד המזמין לביטחון ולהבעת דעה, ונטפח חופש מחשבה וביטוי בגבולות המקובלים בצבא. נדגיש את המכנה המשותף של חובת העמידה במשימה, ונטפח את תחושת היחד והרצון המשותף לנצח את אויבינו כחלק מאחריות ממלכתית למען המדינה ואזרחיה.

מהלך הדיון:

שיח ממלכתי מול הסתה והקצנה

- רבין דיבר על "רוצחי השלום" – יהודים וערבים – שקיצוניותם מאיימת על העתיד.
- דיון: מה תפקידנו כחיילים בשמירה על גבולות השיח? איך מתמודדים עם דיבור מתלהם ביחידה או ברשתות?

אחריות אישית ואזרחית

- ציטוט: "אל תעמדו מן הצד. אל תגידו: משהו אחר יעשה. המדינה הזאת שלכם – האחריות עליה בידיכם".
- דיון: איך החייל יכול להיות גם אזרח אחראי כבר בזמן השירות? מהי תרומתנו לעיצוב החברה הישראלית מתוך המסגרת הצבאית? להקריא פסקה מתוך הטקסט "אזרח לובש מדים" שכתב יגאל אלון, מפקדו של רבין.

סיכום המפקד

מחלוקת היא חלק בלתי נפרד מהחברה הדמוקרטית. ממלכתיות פירושה ניהול מחלוקת בכבוד, בהקשבה ובאחריות. הסתכלו על החיילים שלכם ודמיינו אותם כמפקדים לעתיד. מה הוא הערך, ואיך הוא בא לידי ביטוי בפועל, שהייתם רוצים שהם ייקחו איתם וינחילו לפקודים שלהם, לדור הבא, בהקשר של תרבות המחלוקת?

הערה למפקד לסיכום

ניהול מחלוקת בכבוד, בהקשבה ובאחריות, תוך כדי ניתנת מקום לכלל הדעות השונות כל עוד הן אינן מערערות את יסודות הדמוקרטיה ופוגעות בערכי היסוד של החברה הישראלית. לייצר מרחב בטוח לשיח אשר נותן לקולות שונים להישמע, אך לשמור על גבולות השיח הראוי והמכבד.

נספחים - טקסטים

אזרח הלוכש מדים / יגאל אלון

"המגויס מגיע אל הצבא מן החברה האזרחית ואליה הוא עתיד לחזור, במוקדם או במאוחר, עם תום שירותו הפעיל. בישראל, כמו ברוב מדינות העולם, השירות הצבאי הפעיל הוא, אמנם, מעין אפיזודה חולפת, קצרה ביחס ויוצאת דופן בחיי האזרח. מאידך, הלא עצם קיומם של הצבאות, הוא, לפי שעה, תופעת קבע בחיי העמים, אשר לא תחלוף מן העולם כל עוד לא חלפו הגורמים המביאים לאיום במלחמות, או להתלקחותן. כך הדבר לגבי אומות העולם, וכל שכן לגבי החברה הישראלית במצבה המיוחד. מראשית ההתיישבות היהודית בארץ, מלפני יותר משמונים שנה, שרויה החברה הנבנית בהוויה מתמדת של מתח הגנתי. ארבעה דורות של יהודים בארץ- ישראל נתונים היו במלחמת קיום מתמדת, שידעה, חליפות, תקופות של חומרה ועתות של הרגעה יחסית, והגיעה לשיאה במלחמת השחרור, אשר, דומה, עדיין לא נסתיימה.

כיום מאורגנים כל אזרחי ישראל, עד גיל מסוים, בחיל המילואים ונקראים, לעיתים מזומנות, לאימונים ולמבצעים, והרי הם בבחינת "אנשי צבא הנמצאים בחופשה ארוכה" בין קריאה לקריאה, וצפויים להיקרא לדגל בכל עת. מכאן, שההוויה הצבאית הישראלית והזיקה של רוב האזרחים אל צבאם מטילות על צה"ל גישה מיוחדת ל"מעמד האזרחי" של חייליו בשנות גיוסם ול"מעמד הצבאי" בחייהם האזרחיים, לאחר שחרורם והצבתם ביחידות המילואים."